

Osnovi ekonomija

Cene i inflacija

Sistem i oblici cena

Cena – kvantitativni izraz jedinične vrednosti roba i usluga

Cena – iznos novca koji kupac plaća prodavcu za robu i usluge

- ✓ Cena koštanja
- ✓ Cena na veliko/malo
- ✓ Minimalne izvozne cene
- ✓ Ciljne cene
- ✓ Zaštitne cene
- ✓ Garantovane cene...

Sistem i oblici cena

Dve osnovne grupe cena:

- 1. Administrativne, egzogeno određene cene*
- 2. Slobodno formirane tržišne cene*

Sistem i oblici cena

- **Sistem cena**, kao podsistem privrednog Sistema, je celovit skup pravnih institute, društvenih principa, ekonomskih kriterijuma i dr elemenata koji utiču na kretanje cena.
- **Politika cena** se definiše kao prilagođavanje Sistema cena i pomeranje težišta na neki od elemenata u funkciji ostvarivanja stabilnosti, ravnoteže i optimalnosti privrednog sistema.

Politika cena

- Zadaci politike cena:
  1. Kontrola ili suzbijanje inflacije
  2. Regulisanje i održavanje pariteta cena
  3. Podsticanje i održavanje konkurentnosti domaćih proizvoda na dvezskom tržištu

Uticaj politike cena može biti:

- Posredan (indirektan)
- Neposredan (direktan)

Kontrola cena

Kontrola cena se ispoljava na više načina:

1. Određivanje najviših prodajnih cena
2. Određivanje načina obrazovanja cena
3. Određivanje najnižih otkupnih (zaštitnih) cena

Pojam i oblici inflacije

- Monetaristička shvatanja – stanje u kojem usled povećanja količine novca u optičaju dolazi do pada vrednosti nacionalne valute, te dolazi do opšteg povećanja cena
- Novija shvatanja – inflacija je poremećaj robnonovčanih odnosa, efektivna novčana tražnja nadmašuje ponudu robe i usluga i to dovodi do opšteg povećanja cena

Uzroci inflacije

- Dve najuticajnije struje u makroekonomiji:
  1. Inflacija tražnje – novčana tražnja koja ne može biti pokrivena ponudom roba i usluga, buče cene naviše
  2. Inflacija troškova – porast cena je izazvan porastom troškova proizvodnje, koji su veći od porasta produktivnosti rada; troškovi guraju cene naviše

Merenje i iskazivanje inflacije

✓ Opšti rast cena u nacionalnoj privredi meri se **STOPOM INFLACIJE**

 predstavlja procentualni porast prosečnog nivoa cena između dva vremesnka perioda (najčešće godinu dana)

Merenje inflacije

- Merenje prosečnog porasta cena određuje se primenom indeksa:
  - **Indeks cena na malo**
  - **Indeks troškova života**
  - Indeks cena proizvođača industrijskih proizvoda
  - Indeks cena industrijskih proizvoda u trgovini na veliko
  - Indeks cena ugostiteljskih usluga
  - Implicitni deflator BNP

Kretanje cena (inflacije)

- *Puzajuća inflacija*
- *Dvocifrena inflacija*
- *Hiperinflacija*
- *Stagflacija*
- *Deflacija*

Efekti i posledice inflacije

- Pozitivne posledice inflacije: podsticaj stopi rasta proizvodnje, podsticaj investicija, stimulisanje potrošnje
- Negativne posledice inflacije: obezvređenje domaćeg novca, pad kupovne snag, obaranje deviznog kursa, smanjenje izvoza i povećanje uvoza, porast cena, porast troškova proizvodnje, psihološki factor,
- Indirektne posledice inflacije: efekti preraspodele nacionalnog dohotka, gde gube svi nosioci stalnih dohodaka, a dobijaju dužnici.

Filipsova kriva

- Odnos inflacije i nezaposlenosti
- U savremenim privredama inflacija izbija mnogo pre nego što se postigne puna zaposlenost
- Filips je utvrdio da sa porestom nezaposlenosti dolazi do rasta cena, tj

Niža stopa nezaposlenosti se postiže po cenu više stope inflacije, odnosno stopa inflacije može biti smanjena samo uz veću stopu nezaposlenosti

Filipsova kriva

- Filipsova kriva nakon prve etape prolazi još kroz dve etape:
  1. Prirodna stopa nezaposlenosti – da bi inflacija bila nulta mora da postoji nezaposlenost ali na nivou prirodne stope nezaposlenosti (kasnije stopa nezaposlenosti koja ne ubrzava inflaciju)
  2. Racionalno očekivanje – razbija tvrdnju o stabilnom odnosu nezaposlenost-inflacija, što onemogućava trgovanje između tih elemenata

Savremena kretanja – Filipsova kriva

- 70ih god 20.veka pokazuju da inflacija i nezaposlenost su paralelni procesi
- Inflacija ne samo da ne smanjuje nezaposlenost nego je njen uzrok
- Došlo je do promene uslova poslovanja
- Felps – dodaje da inflacija osim nezaposlenosti zavisi i od očekivanja firmi i zaposlenih